

NORGES DØVEFORBUND

PRINSESSE MÄRTHA LOUISE ER NORGES DØVEFORBUNDS HØYE BESKYTTER

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Oslo, 11. september 2007

Forslag om innføring av tidsfrister for krav om universell utforming av IKT i ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov - høring

Norges Døveforbund (NDF) mener det er viktig at departementet nå behandler mindretallsforslaget i NOU 2005:8, *Likeverd og tilgjengelighet*, forslaget om tidsfrister for krav om universell utforming av IKT rettet mot allmennheten.

Det er viktig for NDF å understreke at tilgjengelighet ikke bare dreier seg om bygg, anlegg og uteområder men i like stor grad om informasjon og kommunikasjon.

NDF støtter forslaget om å innføre tidsfrister for krav til universell utforming av både *ny* og allerede *eksisterende* IKT på tilsvarende måte som for bygninger. Manglende tilgjengelighet til IKT kan ekskludere store befolkningsgrupper fra deltakelse. For døve innebærer tilgjengelighet til IKT mulighet til å innhente samfunnsinformasjon og ivareta sine demokratiske plikter og rettigheter. Det viktige er at man tar universell utforming med i planene helt fra begynnelsen av. Det vil blant annet være snakk om at all informasjon som gis auditivt også må gis visuelt, på best mulig måte og som i noen situasjoner vil bety tekst mens andre situasjoner krever tegnspråk. Dog hjelper det ikke med universell utforming om ikke funksjonshemmede faktisk får tilgang til de samme servicetilbud, varer og tjenester som resten av befolkningen. Det hjelper ikke med universell utforming på teletjenester om de ikke er tilgjengelige eller for eksempel at nødmeldetjenesten også kan nås via SMS.

Soria Moria - erklæring slår fast at all teknologisk utvikling innen media og IKT skal bygge på universell utforming. Og regjeringspartiene har treffende slagord; *Alle skal med. Ulike mennesker. Like muligheter*. Disse slagordene viser at det er vilje, nå trenger vi handling. Den viktigste politiske oppgaven må være å gi alle mennesker lik tilgang og like muligheter i livet, og da kommer vi ikke utenom universell tilgjengelighet.

1. Definisjon av IKT i ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov

Innledningsvis i kap. 4 fremgår det at målet er tilgjengeliggjøring av IKT på samfunnsarenaer hvor allmennheten ferdes. Betyr det at IKT på

Grensen 9, 0159 Oslo

Telefon: 23 31 06 30 Teksttelefon: 23 31 06 40 Telefaks: 23 31 06 50 E-post: post@doveforbundet.no Hjemmeside: www.deafnet.no

Bankgiro: 8200.01.77004 Konto for gaver: 8200.06.08072 Organisasjonsnummer 974 252 708

arbeidsplasser er utelatt? I tilfelle vil denne avgrensningen i praksis bety at det ikke stilles krav til offentlige og private arbeidsplasser om å sørge for at alt IKT utstyr og alle IKT baserte systemer er universelt utformede, slik at arbeidstakere med funksjonsnedsettelse, i vårt tilfelle, døve, kan bruke og betjene disse.

NDF kan ikke akseptere at definisjonen av universell utforming begrenses til at løsningen skal benyttes av *folk flest* og ikke av *alle*. Videre forutsettes at kravene også må gjelde arbeidsplasser og utdanningsinstitusjoner. Altfor ofte er døve blitt kjent med nyvinninger innenfor IKT som gir mulighet for å overføre levende bilder mellom to parter, men som ikke inkluderer muligheten for tegnspråklige samtaler. Vi vil igjen understreke den avgjørende rett døve har til å få og gi informasjon på eget språk.

2. Lovforankring av tidsfrister for universell utforming av IKT i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven

NDF har ingen innvendinger mot at krav til tidsfrist mv for plikten til universell utforming av all IKT tas inn i egen bestemmelse i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

3. Virkeområder for plikten omfatter all IKT rettet mot allmennheten

Som nevnt innledningsvis mener vi at utforming og tilgjengelighet skal gjelde for alle. Det er en gylden regel innen universell utforming at det som er tilrettelagt for funksjonshemmede, også fungerer godt for alle andre. For døve er norsk tegnspråk førstespråket. Det er store individuelle forskjeller i hvor godt døve behersker norsk skriftspråk. Den beste og tryggeste måten å gi informasjon til døve på er derfor gjennom norsk tegnspråk. Spesielt gjelder dette når informasjonen dreier seg om temaer den døve er mindre kjent med. En parallell til dette kan være en nordmann som behersker engelsk ganske bra, men som vil føle seg usikker hvis han eller hun må orientere seg om for eksempel skatteregler eller forskrifter i et annet land, på engelsk. Noen vil foretrekke å få all skriftlig informasjon oversatt mens andre trenger å få oversatt bare deler av teksten. Internet gir en unik mulighet til å gi informasjon både med skrift og tegnspråk.

For å sikre at informasjon når frem til samtlige innbyggere, og være sikre på at den blir gitt på et språk de har mulighet til å oppfatte presist, uten misforståelser, må offentlig informasjon også gjøres tilgjengelig på tegnspråk.

Som lisensfinansiert allmennkringkaster, har NRK et samfunnsbyggende ansvar i demokratiets tjeneste. NDF mener det må være et mål for NRK og tekste og tegnspråktolke alle sine programmer. Dette krav må også stilles til TV2.

4. **Kravet om at universell utforming av all IKT rettet mot allmennheten for neste løsningsversjon (altså ny IKT) skal gjelde fra 1. januar 2011**

Norges Døveforbund støtter forslaget om at krav til universell utforming av IKT skal legges til grunn ved neste løsningsversjon og gjelde fra 1. januar 2011.

5. **Endelig frist 1. januar 2021 for all eksisterende IKT rettet mot allmennheten skal være universelt utformet.**

NDF er skeptiske til at det skal ta så lang tid. Vi er kjent med at andre organisasjoner foreslår 1. januar 2019. For vår del er det ønskelig at fristen for når all eksisterende IKT rettet mot allmennheten skal være universell utforming, settes tidligere.

6. **Plassering av tilsynsmyndighet og organ for krav om universell utforming av IKT**

I spørsmål om hvilken myndighet som bør håndheve kravene anbefaler vi at tilsynsmyndighet og organ for klagebehandling bør plasseres hos Likestillings- og diskrimineringsombudet og nemnda. Det er viktig at Likestillings- og diskrimineringsombudet opparbeider seg den kompetanse på IKT - området som er nødvendig for å håndheve diskrimineringsvernet for diskrimineringsgrunnlaget *nedsatt funksjonsevne*.

7. **Egen hjemmel for pålegg ved manglende oppfyllelse av plikten til universell utforming**

NDF støtter forslaget om at det må innføres en egen hjemmel for pålegg om retting mv mot en virksomhet ved manglende oppfyllelse av plikten til universell utforming av ny IKT. Det er viktig at pålegget kan følges opp med tvangsmulkt.

8. **Innføring av dispensasjonsadgang fra kravet om universell utforming av ny IKT og hvilket organ som i tilfelle bør få myndighet til å dispensere**

Det kan være behov for å innføre en dispensasjonsadgang for enkelte situasjoner, men dispensasjonen må kunne påklages. Dispensasjonsadgangen bør legges til nytt

tilgjengelighetsorgan/ekspertstyre, med Likestillings- og diskrimineringsnemnda som klageinstans.

9. Syn på organisering av informasjons- og veiledningsarbeidet

Likestillings- og diskrimineringsombudet må ha et ansvar til å informere og veilede om krav til universell utforming av IKT. Ansvarlig sektormyndighet må ha et informasjons- og veiledningsansvar i forbindelse med innføring og oppfølgingsarbeidet med krav om universell utforming av IKT. Dette ansvaret bør gjennomføres i samarbeid med andre fagmiljøer på IKT-området.

10. Synspunkter på om domstolenes prøvingsadgang i saker knyttet til håndheving av krav om universell utforming av IKT skal være begrenset til å gjelde rettsanvendelsen, og at det settes en søksmålsfrist på tre måneder

Domstolene bør ha prøvingsadgang i saker knyttet til håndheving av krav om universell utforming av IKT med full overprøving og ikke bare begrenset til å gjelde rettsanvendelsen. NDF støtter forslaget om at det settes en søksmålsfrist på tre måneder.

Som nevnt innledningsvis innebærer tilgjengelighet til IKT, for døve, mulighet til å innhente samfunnsinformasjon og ivareta sine demokratiske plikter og rettigheter. Internetsider for allmennheten, ikke minst all offentlig informasjon som for eksempel fra Stortinget, regjeringen, NAV, oa må være tilgjengelig på tegnspråk.

Med vennlig hilsen
Norges Døveforbund

Paal Richard Peterson
Generalsekretær

Sissel Gjøn
interessepolitisk rådgiver